

VÍZKERESZT, VAGY AMIT AKARTOK - A MARTON-OSZTÁLY A PESTI SZÍNHÁZBAN

2014. január 12. vasárnap, 08:00

Január 10-én mutatták be a Pesti Színházban a Vígszínház és a Színművészeti Egyetem koprodukciójában készült előadást, Marton László rendezésében. Ennek kapcsán Mészáros Blankát, Zsigmond Emőkét és Fesztbaum Bélát kérdeztük.

„A Vízkereszt, mint hibátlan egységbe szerkesztett komikai nagykoncepció, a szakmai tudathasadás remekműve. Vezérmotívuma a hibbanás, melyet fölényes logikával és táncos eleganciával forgat meg többször is ön maga körül: mintha most is a gondolkozás szabad ege alatt növeszthetné ki magából a témát, mintha szellemének szabad mozgását legkevésbé sem zavarná az egymást tagadó ikervilágok tébolyult összenövése.

Shakespeare sokat tudott, és nagyon bizhatott magában. Tragédia vagy komédia? Kipróbált elmeéllel, mint »egy puszta törrel«, alkalomadtán megvan a módja elvágni »ettől ezt«.

Géher István

Rendhagyó előadás készül; most először játszanak együtt Marton László egykori és jelenlegi tanítványai, azaz a Vígszínház népszerű művészei és a Színház- és Filmművészeti Egyetem végzős hallgatói. Mészáros Blankával, Zsigmond Emőkével és Fesztbaum Bélával beszélgettünk a próbákról és a közelgő bemutatóról.

A Vízkereszt egyetemi vizsgátok volt. Hogyan jutott el az előadás a Pesti Színház színpadáig?

Zsigmond Emőke: Másodév végén lett tananyag a Vízkereszt, és bár ismertük a darabot, minket is meglepett, milyen nehéz egy ilyen gazdag, összetett, költői szöveg feldolgozása. Ráadásul Marton tanár úr különleges próbamódszert kért tőlünk: mindenkinek különböző karaktereket kellett kidolgoznia, a fiúk egyszerre játszották a bolondot és a herceget, a hajóskapitányt és Böffen Tóbiást stb., amíg el nem dönt, hogy melyik az a két-három szerep és jelenet, amelyet végül játszottunk a vizsgán. Mi négyen, lányok, az összes női szerepet próbáltuk, az egyik jelenetben hol Oliviaként, hol Violaként, hol Máriaként léptünk színpadra – váltott szereposztással. Eleinte, a szabad ötletelés, az asszociációs játékok fázisában sokat dolgoztunk egyedül.

Mészáros Blanka: Aztán Marton tanár úr rakta a helyére az építőkockákat a színészmesterség-órákon. Elmondta, hogy mit erősítene meg, miből venne vissza, tehát korrigált, helyre tette a karaktereket, és végül ő alakította egy izgalmas montázs-előadássá a különálló jeleneteket. (...)

A Vízkereszt egyetemi vizsgátok volt. Hogyan jutott el az előadás a Pesti Színház színpadáig?

Zsigmond Emőke: Másodév végén lett tananyag a Vízkereszt, és bár ismertük a darabot, minket is meglepett, milyen nehéz egy ilyen gazdag, összetett, költői szöveg feldolgozása. Ráadásul Marton tanár úr különleges próbamódszert kért tőlünk: mindenkinek különböző karaktereket kellett kidolgoznia, a fiúk egyszerre játszották a bolondot és a herceget, a hajóskapitányt és Böffen Tóbiást stb., amíg el nem dönt, hogy melyik az a két-három szerep és jelenet, amelyet végül játszottunk a vizsgán. Mi négyen, lányok, az összes női szerepet próbáltuk, az

egyik jelenetben hol Oliviaként, hol Violaként, hol Máriaként léptünk színpadra – váltott szereposztással. Eleinte, a szabad ötletelés, az asszociációs játékok fázisában sokat dolgoztunk egyedül.

Mészáros Blanka: Aztán Marton tanár úr rakta a helyére az építőkockákat a színészmesterség-órákon. Elmondta, hogy mit erősítene meg, miből venne vissza, tehát korrigált, helyre tette a karaktereket, és végül ő alakította egy izgalmas montázs-előadásá a különálló jeleneteket.

Zsigmond Emőke

ZS. E.: Ebből lett tehát másodévre egy vizsgánk, amit ugyan szép sikerrel, folyamatosan játszottunk is az egyetemen, mégsem volt jele annak, hogy ilyen jövője lesz az előadásnak.

M. B.: Nem sejtettünk semmit. Tettük a dolgunkat, próbáltunk, játszottunk az egyetemen, készültünk az újabb feladatokra, aztán tavaly nyáron, a *Három nővér* vizsgánk után egyszercsak a tanár úr bejelentette, hogy szeretné megcsinálni velünk a *Vízkeresztet* a Pesti Színházban. Képzelted, mennyire meglepődtünk! Ez egy fantasztikus lehetőség, kiváló színészekkel, nagy színpadon, a kis, sötét 36-os terem után... Igazi nyári ajándék volt.

ZS. E.: Amit megelőzött egy csodálatos utazás is – ezt is Marton tanár úrnak köszönhetjük. Ő ugyanis a rendezés mellett tanít is Kanadában; tulajdonképpen ugyanúgy visz egy osztályt Torontóban, mint minket. És felvetette, mi lenne, ha ez a két színészosztály találkozna. Sikerült elnyernünk a Balassi Intézet ösztöndíját, így kijutottunk Torontóba, ahol közös kurzuson vettünk részt, és nem mellékesen eljátszhattuk két vizsgánkat a Soulpepper Színházban.

M. B.: Az egyik vizsgánk persze a *Vízkereszt* volt, úgyhogy gyorsan fel kellett frissítenünk az anyagot, ami egyáltalán nem volt olyan könnyű, hiszen nyáron az egyetem is zárva tart...

ZS. E.: De mi kinyitattuk! Egy hétig próbálhattunk bent, az üres épületben, és tulajdonképpen egy új előadás született.

Mit változtattatok?

M. B.: Inkább azt mondanám, hogy az előadás megszületése óta 'értünk'. A másodéves vizsga óta eltelt időben mindenki változott egy picit – de azt hiszem, ez így természetes. Emberileg is komolyodtunk (*nevet*), és a történetnek, a figuráknak is újabb és újabb színei bukkantak elő. Ezt a „másodszor kipróbált”, re-loaded előadást vittük Kanadába.

Hogy fogadta a torontói közönség az előadást?

ZS. E.: Azt hiszem, hogy nagy siker lett... A Tanár úr utólag elárulta, hogy milyen színházi és filmes hírességek jöttek el, akikről mi, természetes nem tudtunk. Például David Cronenberg...

M. B.: Atom Egoyan...

ZS E.: Lehet, hogy jobb is, hogy nem tudtunk róluk. Biztos begörccsöltünk volna...

Hazajöttetek Kanadából, és rögtön irány a Pesti Színház?

M. B.: Előbb még kaptunk egy új szövegekönyvet, ami tulajdonképpen a mi egyetemi példányunkra épült, azt fejlesztette tovább, illetve annak dramaturgiai problémáit orvosolta. Ezt tanultuk nyár végén, ősz elején, és aztán november elején elkezdődtek a próbák a Pestiben.

Mészáros Blanka és Mészáros Máté

Miben változott az olvasópróba-példány a ti egyetemi szövegekhez képest?

ZS. E.: Tulajdonképpen, már a másodéves vizsgán szembesültünk azzal, hogy elképesztően komplex a szöveg: stílusát tekintve finom, és lírai, de emberismeretében van valami „hétköznapi” pontos. Tehát a költői emelkedettség ellenére olyasmit hordoz – főként ott, ahol a szerelem természetéről beszél a szerző-, ami mindenki számára ismerős. Shakespeare tényleg fantasztikus pszichológus lehetett... Az új példányban hangsúlyosabbá váltak a filozofikus részek. Amikor magunk bíbelődtünk a szöveggel az egyetemen, akkor elsősorban a játékoságra koncentráltunk, elsősorban azt kutattuk, hova lehet egy-egy színpadi ötletet beszúrni...

M.B.: Igen, mondhatni, hogy a saját játékkedvünkhöz igazítottuk a szöveget. Az új példány egységesebb, de nem töri meg a mi ötleteink ritmusát, dinamikáját, szabálytalanabb rendszerét.

Tehát a Pesti színházi bemutatótok már a harmadik feldolgozása lesz a Vízkeresztnek. Hogy érzitek, Kanada óta is „értetek”?

M. B.: Persze! Ez most megint egy vadonatúj helyzet. Azt hiszem, az egyetem, de még Kanada is afféle tapogatózás, kutatás volt. Most jön az igazi mélyvíz. Amire az a bizonyos 36-os terem lehetőséget adott, ami ott, az egyetemen működött, az egyáltalán nem biztos, hogy a Pestiben is működik. Ezt kellett megtanulnunk. És persze az együttműködést a profi kollégákkal.

ZS. E.: Eleve összetartó, jó közösség vagyunk, és ezt csak erősítik a víges kollégák. Biztonságban érezzük magunkat mellettük, húznak minket magukkal, kölcsönösen nyitottan viszonyulunk egymáshoz. Egyszerűen jó érzés igazi, jó színészek mellett állni a színpadon!

M. B.: A szakmáról is rengeteget tanulunk tőlük; elemi dolgokra tudunk rácsodálkozni, például arra, hogyan kell egyáltalán megszólalni egy ilyen hatalmas színpadon... Én az elmúlt két évben, amióta a Vízkereszt „jelen van” az életemben, sok mindent átgondoltam az emberi kapcsolatokról. Violát, a szerelmes lányt játszom, aki a

darabban férfibőrbe is bújik, és minden nap eltöpreng az azon, hogy az ember hányféleképpen tud szeretni, hol gögösen, hol kétségbeesetten, hol odaadóan, és hogy ennek mennyire különböző következményei lehetnek... Egy másik egyetemi vizsgánkban, a *Hamlet*ben négy karaktert alakítok, de mondhatom, még az sem olyan nehéz, mint Viola megformálása, mert ez a „fű-lány” afféle katalizátor a darabban, tehát az események jelentős része az ő döntéseitől függ.

Jó vagy rossz döntések ezek?

M. B.: Ez fontos kérdés, az ő számára is... A válaszom az, hogy *jó* döntéseket hoz, mert a vállalt kettős szerep ellenére Viola mégis önazonos tud maradni, népedig azért, mert mindig hiteles és őszinte. Persze, álruhát ölt, és férfinak adja ki magát, de lényegében nem hazudik senkinek. Amit elhatározott, azt képviseli, bármerre is sodorja ez a különös, kettős szituáció. Csak azt kommunikálja a partnerei felé, amit őszintén érez. Megmarad a saját lehetőségein – és korlátain – belül. Ha ezeket átlépné, akkor tragédia, tragédiák sora történhetne, és az ő saját, személyes története sem lenne folytatható.

Viola Orsino herceget, Olivia grófnő viszont Violát – illetve, ahogy ő tudja: Cesariót – szereti...

ZS. E.: Tulajdonképpen már a darab elejétől kezdve – amikor értesül arról, hogy valaki érkezett hozzá, hogy valaki van „a háza kapujában” – Olivia minden jelenetét Cesario határozza meg. Minél erősebb és sokszínűbb az ő szerelme, annál távolabb áll valami általános megfogalmazástól, és Shakespeare mindvégig tartogat egy-egy új színt, ami miatt a legapróbb jelenetnek is ugyanolyan jelentősége van, mint Cesario és Olivia nagy kettősének.

Sokáig nem is látjuk Olivíát, csak beszélnek róla...

ZS. E.: Így van, és ez egy zseniális dramaturgiai húzás Shakespeare-től. Olivíát valóban nagyon hosszan exponálja; s aztán az ideálok ideáljához képest egy hús-vér, hibákkal teli, épp ezért szerethető nőt ismerünk meg.

Telekes Péter, Mészáros Máté, Fesztbaum Béla, Tóth András

Az imént sokat dicsértek a lányok, hogy mi mindent tanulnak tőletek, az „öregektől”...

Fesztbaum Béla: Ez kölcsönös. Minket az egyetemisták pörgése, dinamizmusa, frissessége motivál. Jó velük dolgozni, sőt, úgy érzem, mintha a próbák alatt egy kicsit a saját, egykori énemmel is találkoznék, hisz én is Marton-osztályos voltam. Amolyan „találkozás egy fiatalemberrel” élmény ez – és ez emberileg is nagyon inspiráló. Ráadásul ilyen nagy szerepben még nem rendezett engem Marton tanár úr, bár rengetegszer dolgoztunk együtt. Örülök, hogy megtisztelt a bizalmával.

Malvoliót játszod...

F. B.: Malvolio zárt, fegyelmezett, az elvek, a szigor embere, az a célja, hogy minél feljebb jusson. Udvarmester, házgondnok, mégis jelentős figurájává tud nőni egy olyan darabnak, ahol minden a látszatról és az ösztönök által vezérelt szerelmi és egyéb tébolyokról szól. Pedig Malvoliótól zsigerileg távol áll mindenféle életszeretet vagy

életöröm – hiszi ő. Ám, amikor Böffen Tóbiásék a drámairodalom egyik leghíresebb beugratásával elhúzzák előtte a mézesmadzagot, tehát elhitetik vele, hogy Viola grófnő szereti, és ebben a szerelemben társadalmilag feljebb léphet, akkor elszabadulnak az érzelmei, és hirtelen új oldaláról mutatkozik meg. Malvolio egyszerre komikus és tragikus figura, és a próbákon is azon dolgozunk, hogy ez az alak, illetve az ő átváltozása egyszerre legyen mulatságos, megszenvedett, ugyanakkor veszélyes. Ezt a figurát sok száz éve szívesen neveti ki a néző, mert jó érzés őt, a száraz „házfelügyelőt” kinevetni. Mi viszont azt szeretnénk, ha Malvolio sötét oldala is megmutatkozna, kiderülne, hogy hajlamos volna kizárólag a saját rendszere szerint berendezni a világot.

A bukása – végeredményben – mégiscsak tragikomikus...

F. B.: Így van, hiszen azért tényleg elég csúnyán elbánnak ezzel az emberrel. Mert Malvolio: ember. Van is valami fájdalmasan igaz és megható abban az egyébként nagyon mulatságos és bizarr monológban, amikor azon töpreng, hogy Olivia grófnő egyszerűen csak „embernek” nevezte...

Tehát azért ő is szerethető...

F. B.: Elsősorban a helyzetek humora teszi szerethetővé. Itt egy ember, aki nagyon *akar* hinni valamiben, amiben eddig nem hitt, és pont a bevetés hatására kezd el hinni. És abban, hogy a sorsunkat akár egy levél felbontása is meg tudja pecsételni, van valami elbűvölően humoros és elbűvölően emberi.

Szerző: Deres Péter
Színház.hu